

NATUR- OG
MILJØKLAGENÆVNET

Rentemestervej 8
2400 København NV
Telefon: 72 54 10 00
nmkn@nmkn.dk
www.nmkn.dk

26. september 2016 • J.nr.: NMK-510-00798 • KlageID: 83526 • Ref.: NIOJU-NMKN

AFGØRELSE

i sag om Varde Kommunes dispensation til at nedlægge et beskyttet vandhul på matrikel nr. 3q Kjelst By, Billum

Natur- og Miljøklagenævnet har truffet afgørelse efter naturbeskyttelseslovens § 65 stk. 3, jf. § 3.

Varde Kommune har den 3. juni 2015 meddelt dispensation til at nedlægge et beskyttet vandhul på matr. nr. 3q Kjelst By, Billum. Danmarks Naturfredningsforening har klaget over dispensationen.

Natur- og Miljøklagenævnet ændrer Varde Kommunes afgørelse af 3. juni 2015 om dispensation til at nedlægge vandhullet, til et afslag.

Natur- og Miljøklagenævnets afgørelse er endelig og kan ikke indbringes for anden administrativ myndighed, jf. § 17 i lov om Natur- og Miljøklagenævnet¹. Eventuel retssag til prøvelse af afgørelsen skal være anlagt inden 6 måneder, jf. naturbeskyttelseslovens § 88, stk. 1.

Afgørelsen er truffet af nævnet, jf. § 5, stk. 1, i lov om Natur- og Miljøklagenævnet.

¹ Lovbekendtgørelse nr. 1620 af 8. december 2015 om Natur- og Miljøklagenævnet

Klagen til Natur- og Miljøklagenævnet

Danmarks Naturfredningsforening (DN) har den 29. juni 2015 klaget til Natur- og Miljøklagenævnet over Varde Kommunes dispensation. DN anfører, at det daværende Naturklagenævn i 2003 stadfæstede, at ansøger ikke kunne få dispensation til at flytte selvsamme sø, som nu igen søges flyttet. Dengang havde ansøger ulovligt opfyldt søen, og søgte om at flytte den, så den kom til at ligge mere hensigtsmæssigt for markdriften. Daværende Ribe Amt udtalte, at en "dispensation ikke kan begrundes alene med hvad der er dyrkningsmæssigt hensigtsmæssigt", samt at "søen med sin placering har stor betydning for spredning af padder i området". Naturklagenævnet udtalte, at der "ikke er særlige forhold som kan begrunde en dispensation og den foretagne opfyldning bør derfor retableres". Endvidere anføres, at kommunens forvaltning har indstillet, at der meddeles afslag til ansøger, grundet Naturklagenævnets afgørelse i 2003, samt risikoen for præcedens i fremtidige sager, hvor en sø ligger "uhensigtsmæssigt" for driften af marken. DN kan kun bakke op om forvaltningens indstilling, og undrer sig over, at både Plan og Teknik samt Byrådet vælger at gå imod indstillingen.

Sagens oplysninger

Varde Kommune meddelte den 3. juni 2015 jf. naturbeskyttelseslovens § 65, stk. 3 dispensation til at flytte et beskyttet vandhul med areal på ca. 400 m² og beliggende på matrikel nr. 3q Kjelst By, Billum. Flytningen sker ved nedlæggelse af det eksisterende vandhul og etablering af et erstatningsvandhul på minimum 400 m². Herudover er dispensationen givet med vilkår om bl.a. oprensning af et andet beskyttet vandhul, samt permanent braklægning af et landbrugsareal omkring erstatningsvandhullet.

Det fremgår af sagen, at Jysk Landbrugsrådgivning (JL) for ejer den 26. februar 2014 ansøgte Varde Kommune om dispensation til at nedlægge vandhullet. I ansøgningen fremføres, at det ca. 400 m² store vandhul formentlig er en gammel mergelgrav. Vandhullet er omkranset af intensiv opdyrket agerjord, som ejes af en minkfarmer. Driften er med 1-årige afgrøder. Der gødskes med både husdyr- og handelsgødning, og der forekommer aldrig græsmark omkring vandhullet. Potentialet for udvikling af et vandhul med stor biodiversitet er dermed begrænset.

JL oplyser, at der i ansøgningen indgår etablering af et erstatningsvandhul i modsatte side af marken (mod vest), hvor også et tilliggende dyrket areal permanent udtages af drift. Syd for lokaliteten til erstatningsvandhullet forekommer græs uden gødskning, og der er naturbeskyttede områder i nærområdet. JL finder, at idet der omkring erstatningsvandhullet vil blive ugødskede græsarealer, og idet naturarealet øges, vil erstatningsnaturen være en bedre biotop for padder m. v. end det oprindelige vandhul.

Som erstatningstiltag oprenses endvidere et beskyttet vandhul beliggende øst for vandhullet der søges opfyldt. JL fremfører, at naturkvaliteten i det oprensede vandhul bliver bedre, og at der ved gennemførelse af det ansøgte vil opstå en perlerække af små vandhuller med indbyrdes afstand på mindre end 400 meter, set i sammenhæng med andre vandhuller i området. Der bliver dermed et sammenhængende netværk af enge, søer/vandhuller og udyrkede arealer, som sammen med områdets læhegn vil give gunstigere betingelser for padder og forbedre betingelserne for ophold og migration af insekter, smådyr og større vildt.

Ansøgning om dispensation blev behandlet af Varde Kommunes Byråd den 2. juni 2015. Byrådet besluttede at meddele dispensation, hvilket skete den 3. juni 2015.

Det fremgår af afgørelsen, at Naturklagenævnet tidligere har stadfæstet et afslag på dispensationsansøgning om at bevare vandhullet opfyldt mod etablering af den samme erstatningsbiotop. Kommunen finder, at idet der i den nye ansøgning tilbydes yderligere kompenserende tiltag i form af braklægning af omliggende arealer samt oprensning af et nærliggende vandhul, kan ansøgningen nu imødekommes, idet der etableres mere natur og mere sammenhængende natur.

Kommunen vurderer endvidere, at dispensationen på lang sigt ikke vil forringe levevilkårene for dyre- og plantearter omfattet af Habitatdirektivets bilag IV. Kommunen har dog ikke detaljeret kendskab til de enkelte arters forekomst i området, men det vurderes sandsynligt, at i det mindste spidssnudet frø lejlighedsvist benytter vandhullet der ønskes opfyldt.

Det fremgår af forvaltningens indstilling til det politiske system, at vandhullet blev sløjfet i 2002, men blev retableret efter afgørelse fra Ribe Amt. Denne afgørelse blev stadfæstet af Naturklagenævnet. Klagenævnet afviste således etablering af erstatningsvandhul på samme lokalitet. Tilbuddet om permanent braklægning samt oprensning af andet vandhul er nyt i f. t. den gamle sag.

Forvaltningen vurderer, at der i forhold til Natur- og Miljøklagenævnets principielle udmeldinger om præcedens, muligheden for at genskabe naturværdierne det oprindelige sted samt forhistorien, oftest bør gives afslag på ansøgninger om anvendelsen af erstatningsnatur. Forvaltningen fremfører, at der imidlertid også ofte er forhold, der kan begrunde tilladelse til det ansøgte, hvor man i højere grad vil tilgodese lodsejernes ønsker. I dette tilfælde er der således nogle biologiske fordele ved den foreslåede erstatningsnatur – fx mindre randpåvirkning af erstatningsvandhullet end det oprindelige vandhul og gode fødesøgningssteder for padder omkring erstatningsvandhullet. Forvaltningen oplyser, at det eksisterende vandhul har en god naturkvalitet og anbefaler, at der gives afslag på ansøgningen om flytning af vandhullet, fordi der tidligere er truffet afgørelse i sagen, og vandhullet vurderes at have en størrelse og en værdi, der ikke kan begrunde en flytning.

Jysk Landbrugsrådgivning (JL) har den 29. juli 2015 fremsendt bemærkninger til nævnet i sagen på vegne af ejer. JL anmoder om, at klagen fra DN afvises, idet der er særlige naturmæssige forhold, der taler for en flytning af vandhullet. JL fremfører således, at der er klare biologiske fordele ved flytningen. Det nuværende vandhul ligger således i en intensivt dyrket mark kun ca. 12 meter fra en grusvej. Det medfører betydelig randpåvirkning af vandhullet pga. næringsstoffer fra gødning, hvilket negativt påvirker padder. Denne påvirkning mindskes ved flytning af vandhullet. Desuden vil oprensning af vandhullet mod øst bevirke, at der forekommer 2 vandhuller ret tæt på hinanden med gunstige betingelser for at udvikle god naturkvalitet.

JL bemærker, at kommunens forvaltning vurderer, at vandhullet, der ønskes opfyldt, har en god naturkvalitet. JL fremfører i den forbindelse, at der ikke nærmere er redegjort for dette, ligesom der heller ikke er redegjort for vandhullets muligheder for at udvikle sig i gunstig retning. JL oplyser, at der i kommunens dispensation er stillet betingelser vedrørende erstatningsvandhullets indpasning i landskabet og tiltag, som skal fremme hullet som godt levested for dyr og planter. Dette gælder ikke ved det eksisterende vandhul.

Natur- og Miljøklagenævnets bemærkninger og afgørelse

I sagens behandling har deltaget 8 af Natur- og Miljøklagenævnets 10 medlemmer: Pernille Christensen (formand), Marianne Højgaard Pedersen, Ole Pilgaard Andersen, Pelle Erik Andersen-Harild, Jeppe Brogård, Henrik Høegh, Peter Thyssen og Jens Vibjerg.

Varde Kommune meddelte den 3. juni 2015 jf. naturbeskyttelseslovens § 65, stk. 3 dispensation til at flytte et beskyttet vandhul med areal på ca. 400 m² og beliggende på matrikel nr. 3q Kjelst By, Billum. Flytningen sker ved nedlæggelse af det eksisterende vandhul og etablering af et erstatningsvandhul på minimum 400 m². Herudover er dispensationen givet med vilkår om bl.a. oprensning af et andet beskyttet vandhul, samt permanent braklægning af et landbrugsareal omkring erstatningsvandhullet.

Danmarks Naturfredningsforening (DN) har den 29. juni 2015 klaget til Natur- og Miljøklagenævnet over Varde Kommunes dispensation. DN anfører, at det daværende Naturklagenævn i 2003 stadfæstede, at ansøger ikke kunne få dispensation til at flytte selvsamme sø, som nu igen søges flyttet. Endvidere anføres, at kommunens forvaltning har indstillet, at der meddeles afslag til ansøger, grundet Naturklagenævnets afgørelse i 2003, samt risikoen for præcedens i fremtidige sager, hvor en sø ligger "uhensigtsmæssigt" for driften af marken. DN kan kun bakke op om forvaltningens indstilling, og undrer sig over, at både Plan og Teknik samt Byrådet vælger at gå imod indstillingen.

Ifølge naturbeskyttelseslovens § 3, stk. 1, må der ikke foretages ændring i tilstanden af naturlige søer, hvis areal er på over 100 m². Der skal være tale om søer, damme eller vandhuller, hvor der har udviklet sig et karakteristisk plante- og dyreliv i tilknytning til søen.

Bestemmelserne omfatter både naturligt forekommende søer og søer, vandhuller og damme, som helt eller delvis er blevet til ved menneskelig indsats. Den kan f.eks. være gadekær, møllesøer og andre opstemningsanlæg, færdigt udgravede grus-, ler-, tørve- og mergelgrave, vandingshuller, vildtdamme, andedamme og visse regnvandsbassiner mv.

Efter naturbeskyttelseslovens § 65, stk. 3, kan der i særlige tilfælde meddeles dispensation fra forbuddet i § 3.

Det følger af bemærkningerne til naturbeskyttelsesloven, at der skal foreligge særlige omstændigheder, før der kan meddeles dispensation til foranstaltninger, som ændrer tilstanden i de beskyttede naturtyper, når ændringerne er væsentlige eller i strid med ønsket om at opretholde de pågældende naturtyper som sådanne, idet reglerne er udtryk for en generel samfundsmæssig interesse i, at de beskyttede naturtyper opretholdes. En væsentlig jordbrugs- eller anden almindelig økonomisk interesse er således ikke i sig selv tilstrækkelig til at begrunde en dispensation. Der må, for at et indgreb i områdets tilstand eventuelt kan accepteres, tillige være tale om et område, som ud fra naturbeskyttelsesmæssige hensyn vurderes som uden særlig interesse, eller om et indgreb, der i sig selv ikke skønnes at medføre nogen afgørende forrykning af tilstanden i området. Derudover forudsættes det, at en dispensation ikke vil skabe en uheldig og uønsket præcedens for den fremtidige administration af § 3-beskyttelsen i området.

Det følger videre af lovbemærkningerne, at etablering af erstatningsbiotop almindeligvis ikke udgør et forhold, som i sig selv kan føre til, at der meddeles dispensation fra forbuddet, da det ud fra en naturmæssig synsvinkel normalt vil være at foretrække, at det oprindelige naturområde bibeholdes. Der kan være behov for at stille vilkår om etablering af erstatningsbiotop i tilfælde, hvor der er foretaget en lovovertrædelse, og man afstår fra at stille krav om en egentlig reetablering af den pågældende biotop, navnlig når det er forbundet med uforholdsmæssigt store udgifter eller besvær at forlange den oprindelige biotop reetableret. Det forudsættes således, at der specielt i forbindelse med lovliggørelsessager kan stilles vilkår af den ovennævnte karakter.

Etablering af en erstatningsbiotop kan således ikke i sig selv føre til, at der gives en dispensation, som der i øvrigt ikke er grundlag for. Dette må efter Natur- og Miljøklagenævnets opfattelse også gælde, selvom erstatningsbiotopen på sigt forventes at have bedre naturkvalitet.

Natur- og Miljøklagenævnets praksis er - i overensstemmelse hermed – restriktiv. Nævnet giver således som udgangspunkt ikke dispensation til nedlæggelse af beskyttet natur, herunder vandhuller.

Naturklagenævnet har tidligere behandlet en sag om omhandlede vandhul. Den 13. maj 2003 stadfæstede nævnet således Ribe Amts afslag på dispensationsansøgning til opfyldning af vandhullet. Ejeren havde påbegyndt opfyldning af vandhullet uden nødvendig dispensation. Ejeren havde tilbudt at etablere et erstatningsvandhul vest for omhandlede vandhul (samme lokalitet som i nærværende sag). Naturklagenævnet lagde navnlig vægt på, at der kun i særlige tilfælde kan meddeles dispensation til indgreb i beskyttet natur, at amtet fandt, at vandhullet med sin placering har stor betydning for spredning af padder i området, samt at der ikke er særlige forhold som kan begrunde en dispensation. Jævnfør afgørelsen skulle vandhullet reetableres senest den 13. november 2003.

Vandhullet, der ønskes nedlagt, har ifølge kommunens oplysninger god naturkvalitet. Kommunen vurderer det sandsynligt, at spidssnudet frø lejlighedsvist benytter vandhullet.

Nævnet har gennemgået tilgængelige luftfotos over området på Danmarks Miljøportal for årene 1954-2014 samt GIS-registreringer og -informationer vedrørende besigtigelser, terrænforhold i området (Naturdata m. m.), og finder heraf, at vandhullet der nedlægges jf. dispensationen ses på alle luftfotos - og dermed har eksisteret gennem mere end 60 år. På fotos fra 2004-2014 (efter reetableringen i 2003) fremstår vandhullet med rektangulær form samt skarpe og lige kanter. Vandhullet er vandfyldt. Tilgroningen af bredzonen øges med tiden – formentlig primært i arter af pil. Hovedparten af vandfladen er i 2014 dog fortsat ikke tilgroet i eller beskyttet af sump- eller vedplanter. Vandhullets areal er ca. 400 m². Jorden dyrkes intensivt omkring hele vandhullet. På luftfotos fra 2002 og tidligere har vandhullet mere skiftende form, størrelse og grad af tilgroning.

Nævnet vurderer på baggrund af ovenstående, at vandhullet har god naturkvalitet og fungerer som levested for det vilde dyre- og planteliv.

Ansøgningen om dispensation til at nedlægge vandhullet skyldes ejers ønske om mere rationelle dyrkningsmuligheder af marken. Nævnet bemærker i den forbindelse, at en jordbrugs- eller anden almindelig økonomisk interesse ikke i sig selv er tilstrækkelig til at begrunde en dispensation fra naturbeskyttelseslovens § 3.

I overensstemmelse med de klare lovbemærkninger og Natur- og Miljøklagenævnets restriktive praksis i forlængelse heraf i forhold til nedlæggelse af beskyttet natur – herunder vandhuller, med og uden vilkår om erstatningsnatur - finder et flertal af nævnet ikke, at der kan gives dispensation til nedlæggelse af omhandlede vandhul. Dette uanset størrelsen og den forventede kvalitet af den foreslåede erstatningsnatur.

Et mindretal af nævnet (Henrik Høegh og Jens Vibjerg) finder, at der bør gives dispensation til nedlæggelse af omhandlede vandhul ved stadfæstelse af kommunens dispensation.

I overensstemmelse med flertallet ændrer Natur- og Miljøklagenævnet Varde Kommunes afgørelse af 3. juni 2015 om dispensation til at nedlægge et beskyttet vandhul på matrikel nr. 3q Kjelst By, Billum, til et afslag.

Natur-og Miljøklagenævnet beklager den lange sagsbehandlingstid.

På nævnets vegne

Niels O. Julsgaard
Specialkonsulent

Afgørelsen er sendt pr. e-mail til:

Jysk Landbrugsrådgivning; info@jlbr.dk og pct@jlbr.dk

Danmarks Naturfredningsforening, dn@dn.dk og varde@dn.dk

Varde kommune, j.nr.: 13/14394; vardekommune@varde.dk og niep@varde.dk